

ont été reproduits dans des ouvrages d'anthologie [2]), et donc – pour un accueil spécialisé dans le discours scientifique.

Littérature:

1. Чистяк Д. О. Українська література у франкомовних країнах у діахронічному аспекті: проблеми і перспективи. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія. Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32. № 5. Ч. 1. С. 214–222.
2. Anthologie de la littérature ukrainienne du XIe au XXe siècle. Kyiv: Editions Olena Teliha, 2004. P.124–133.
3. Bochenek-Franczakowa R. Tatiana Sirotchouk, *La Vie intellectuelle et littéraire en Ukraine au siècle des Lumières. Studi Francesi*. 2011. Vol. 165. P. 642.
4. Sirotchouk T. *La Vie intellectuelle et littéraire en Ukraine au siècle des Lumières*. Paris: Honoré Champion, 2010. 486 p.
5. Skovoroda, philosophe ukrainien: Actes du Colloque international à l'Institut d'Études Slaves de Paris, 18 Janvier 1973. Paris: Institut d'Études Slaves, PIUF, 1976. 122 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-53>

Шевель А. О.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри правосуддя та філософії,
Сумський національний аграрний університет*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕКСТУ «Я ОБВИНУВАЧУЮ» «J ' ACUSSE» ВАСИЛЯ СТУСА В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ УКРАЇНИ

Історик Ярослав Грицак колись сказав: «В Західній Європі нації створюють політику, у Східній Європі – поети.

У нашій статті ми розкриваємо історію одного такого поета – Василя Стуса, хоча як він сам про себе говорив: «Ненавиджу слово «поезія». Поетом себе не вважаю. Маю себе за людину, що пише вірші. Деякі з них – як на мене – путящі».

Василь Стус – людина, яка пішла проти системи («Чим більше тортур і знущань, тим більший мій опір системі»), вела боротьбу за права людини, він символ непохитності переконань за захист української мови і культури, натхненник українського опору другої половини ХХ століття. Радянська влада двічі засуджувала поета, а його смерть у таборі для політв'язнів досі залишається нерозгаданою таємницею.

Гранична чесність, мабуть, найхарактерніша риса Василя Стуса, який в своїх творах зумів піднести людину до рівня її долі та покликання у слові. Звідси підвищений інтерес до його віршів – «образків доби», в котру йому судилося жити. Рідкісна, унікальна неподільність поезії і долі. Поет залишався собі вірним до кінця!

У передмові до виданої 1986 року на Заході стараннями видавництва «Сучасність» Стусової збірки «Палімпсести» (упорядкування Надії Світличної, яка врятувала і зберегла багато текстів) Юрій Шевельов писав: «Парадоксально, але правда: героїчна біографія Стуса сьогодні стоїть на перешкоді розумінню його як поета. За літературним словом шукаємо і знаходимо образ чесності й непохитності людини. Це зрозуміло й виправдано в сьогоденнішніх обставинах. Але не треба забувати про інше, не тільки українське, а й загальнолюдське, не тільки часове, а й тривале в поезії Стуса».

Василь Стус був неземною людиною. Він творив свій світ, який зараз цікавий не лише в Україні саме тому, що – універсальний. У ньому закладені конфлікти «особистість – середовище», які доводиться долати завжди. Василь Стус навіть у найтяжчі хвилини життя твердо вірив, що вернеться до народу своїм словом, що край його почує.

«Нестерпно надокучили уламки долі, ламані лінії бажань і звершень, гримаси наслідків. Моторошно чути без краю свого, без народу, яких мусиш творити сам зі свого зболілого серця», – ці слова з табірних записів могли б правити за мотто для його поезії, в якій навіть заперечення Вітчизни є лише формою її найгострішого переживання [2, с. 10].

В «ТЕТРАДЯХ САМИЗДАТА» Cahiers du Samizdat / Тетради Самиздата. Ежемесячный журнал. Bruxelles. № №32 (грудень – листопад) 1975 року ми знаходимо текст Василя Стуса «Я звинувачую».

(Мета «ТЕТРАДЕЙ САМИЗДАТА» – видавати регулярну інформацію на французькій мові про вільну пресу і вільну думку в СРСР. Вони виступають зв'язком з читачами західного світу і, одночасно, висвітлюють події в СРСР. Тетради доступні всім демократичним ідеям і течіям, які виражаються в Самвидаві, як в РСФСР, так і в інших республіках, що входять до Радянського Союзу.

У 5-сторінковому документі український політв'язень Василь СТУС, поет і літературний критик, засуджений у 1972 р. на 5 років трудових лагерів за «антирадянську агітацію», звинувачує КДБ у знищенні цілого покоління української інтелігенції.

Він вимагає, щоб його лідери постали перед судом як вороги України і людства. Він звинувачує їх у тому, що на їх совісті мільйони і мільйони смертей. В заключній частині своєї заявки Василь СТУС пише:

«Я обвинувачую кагебістів за фізичні муки, що їх запо діюють українським політв'язням. Так, у 1972 році заподія ли кілька ножових

ран В. Морозові. На початку 1975 року важко побили М. Осадчого у камері Потьми. Трохи пізніше це трапилося й з В. Чорноволом, якого шостого дня голодівки силоміць виштовхали на етап, закованого в кайдани, і примусили босоніжити поснігу. Фізичним знущанням піддаються українські жінки-політв'язні – Строката, Шабатура, яких у січні 1975 року кинули до таборової в'язниці на голодний пайок, довівши їх до надзвичайного виснаження. Іншим в'язням вони методично вкорочують життя – холодом і голодом, відсутністю кінцевого лікування тощо.

Я обвинувачую кагебістів, які четвертий рік тримають у психіатричних лікарнях українських політв'язнів – М. Плахотнюка, Б. Ковгара, В. Рубана, Лупиноса, Л. Плюща, Терелю, Красівського та інших. Я називаю КГБ при Раді Міністрів УРСР зловмисною організацією, що здійснила дику репресію 1972 – 1973 років у небачених за теперішнього часу для СРСР масштабах, завдала непоправної шкоди українському наро дові та його культурі. Я обвинувачую КГБ як організацію відверто шовіністичну й антиукраїнську, тому що вона зроби ла мій народ і без'язиким, і безголосим. Судові процеси 1972 – 1973 років на У країні – це суди над людською думкою, над самим процесом мислення, суди над гуманізмом, над проява ми синівської любові до свого народу. Покоління молодії української інтелігенції, що його зробили поколінням політв'язнів, було виховане на ідеях гуманізму, справедливості, свободи. У цьому вся його провина, весь його злий намір. Але тільки такими синами славен народ – і нині й у віки вічні.

Я певний того, що рано чи пізно КГБ будуть судити – як злочинну, відкрито ворожу народіві поліційну організацію. Та не певен я, що сам доживу до цього суду. Тому прошу передати моє звернення обвинувачам цієї злочинної органі зації. Нехай у багатотомовій справі її злочинів буде і моя сторінка свідчень-обвинувачень. *Василь СТУС, концтабір «Дубровлаг»* [3, с. 9]

Треба сказати, що історія циклічна і що сьогодні трагічні події повернули увагу всього світу до України.

Президент України Володимир Зеленський наприкінці 246-го дня повномасштабного вторгнення в черговий раз звернувся до свого народу зі словами:

– Зло завжди починає однаково. Загарбники називають себе визволителями. Вторгнення своєї армії – самозахистом. Як і 80 років тому, український народ стає на оборону рідної землі. І ворожий план блицкригу стає провалом.

– Зло завжди діє однаково. Вбиває цивільне населення, запевняючи, що б'є лише по військових об'єктах. Влаштовує блокади й фільтраційні табори. І Сирець стає Оленівкою. Знищує міста й села. І Корюківка стає

Бучею. Але рано чи пізно про воєнні злочини стає відомо. Реакція світу стає болючою. Політика умиротворення стає жорсткою протидією.

– Зло завжди закінчує однаково. Окупант стає капітулянтком. Загарбник – утікачем. Військові злочинці стають підсудними, агресія – вироком. Руйнування стають репараціями. Ворожа техніка стає музейними експонатами. Подвиги дідусів стають перемогами онуків. Визволення України від нацистів у 247-й день нашої боротьби стає символом: результатом нашої боротьби неодмінно стає визволення нашої України!

Так чи інакше, але наша земля завжди стає вільною. Спротив стає гордістю. Боротьба стає перемогою. А Україна стає єдиною!» [1]

Сьогодні зло ми асоціюємо з росією, ми «обвинувачуємо» її в смертях тисячі українських людей, бо як казав незламний поет:

«Моя Україна забула
Сміятись. Вона гомонить.
Моя Україна не вщухла
Од прагнення жить.
Моя Україна не знає
Веселих світань.
Моя Україна палає
У мить догорянь.
Моя Україна тривожиться,
Бунтує, буя.
На чорнім рабованім торжищі
Вкраїна моя».

Список використаних джерел:

1. Ляшук Ю. «Загарбники називають себе визволителями», – вечірнє звернення Зеленського – URL: <https://glavcom.ua/country/politics/rosija-prinosit-smert-i-dehradatsiju-vechirnje-zvernennja-zelenskoho-video-885168.html>

2. Стусознавчі зошити: Науковий альманах. Зошит четвертий / за ред. Олега Солов'я й Ольги Пуніної. – Вінниця: Простір Літератури, 2018. – 128 с. – С.10

3. «J ' ACUSSE». «ТЕТРАДИ САМИЗДАТА» Cahiers du Samizdat / Тетради Самиздата. Ежемесячный журнал. Bruxelles. № № 32 (грудень – листопад), 1975. – 45 с. – С. 8.